

Юрый БОУДА: "Аддаваць трэба болей, чым браць"

Мала ёсць на Бабруйшчыне людзей, якія б не ведалі Ю.І. Боўду, народнага майстра Беларусі, нашага земляка. Без яго ўдзелу не абходзіцца ніводнае свята, нават самага высокага ўзроўню, дзе выстаўляюць свае вырабы народныя ўмельцы. Яго вытанчаныя, непатаўронныя па форме і афармленні работы можна сустрэць у самых прэстыжных залах краіны, на самых прэстыжных выставах.

Існуе меркаванне, што, как стаць адметным у сваёй справе, сваёй прафесіі, дасягнуць у ёй вышыню, трэба да гэтага імкнуцца з дзяцінства, з ранніх год адчуваць у сабе цягу да той ці іншай справы. На прыкладзе Юрыя Іванавіча таксама меркаванне можна аспрэчыць, ці хацелі пагадзіцца на выключэнне ў ім. бо, як прызнаваў сам майстар, у ганчарнае прыйшоў выпадкова — прымусліла жыццё:

— Мае бацькі ў я такама жылі ў паселішчы Цітаўка. А там, як вядома, знаходзіўся цэх керамікі. Я, ў калі падрос, пайшоў туды ўладкоўвацца на працу аўтаслесарам. За гэтую работу ў месяц мне паабсалці заплацілі 40 рублёў вучнёўскіх. Я было ўжо згадзіўся, але тут прачытаў у мясцовай газеце, што ў гэты ж цэх патрабавалі яшчэ і фармаўшчык ганчарнага посуду за 65 рублёў ў месяц. Падумаўшы, прыйшоў да выносу, што трэба ісці туды, дзе болей заплаціць. І не таму, што быў надта праны да грошай, а таму, што іх заўжды не хопала нават на самае неабходнае. Гадаваўся я ў мнагадзетнай сям'і, якой няльга было даваліся грошы. Акрамя мяне, старэйшага, было яшчэ трое дзяцей.

Час шойу. Работа з глінай зацяглася. Запытаўся тады ў Юрыя Іванавіча, ці атрымлівае задавальненне ад працы, адказ несумнянна, быў ён стаўноўчым. Але так сталася, што з цэха керамікі праз 10 год працы ў ім даўдзі пайсці. Наступныя 10 год даўдзі мясцовыма мастацкаму вучылішчу. Цяпер Юрый Іванавіч разумее — гэта і

добра, што абставіны склаліся менавіта так: з'явіліся новыя магчымасці, новыя планы, якія дазволілі зрабіць і спазнаць ў жыцці нашата болей, чым магло б быць, затрымаўся ён тады надоўга на адным месцы.

Увогуле, разважаючы пра матэрыяльны бок справы, любой справы (а менавіта гэта вырашыла ягонае даляйшае жыццё), народны ўмелец казгарычы:

— Раней нам шмат даводзілі, што працаваць — гэта надта цудоўна і пачасна, але забывалася гаварыць пра тое, што гэта яшчэ і нялёгка, іншым разам — надзвычай цяжка, і за работу трэба адпаведна плагціць... Як бы чалавеку ні даводзілі, што духоўна на першым месцы, што яно галоўнае ў жыцці, ён не перастае адчуваць лапучыце голаду фізічнага. Адсюль выноса: у такой ступені, як жека духоўна, чалавеку патрэбна і ежа фізічная. І тая, і другая займае сваё месца, і замяніць адну на другую нельга. А каб фізічная ежа была на стале, неабходны, як вядома, грошы.

У 1986 годзе ў Юрыя Іванавіча з'явілася тое, пра што ён доўга марыў — майстэрня. Побач з ім тут працавала яшчэ 9 чалавек. Людзі розных творчых прафесій, яны рабілі адну агульную справу — афармлялі сельскія клубы. Пра той час Юрый Іванавіч згадвае з вялікай цеплыняй і нават, як мне падалося, настальіяй:

— Гэта быў сапраўды цудоўны час — час творчага аднання і пад'ёму! Я займаўся керамікай, другі — чаканкай, трэці — роспісам, яшчэ адзін — разьбой па дрэве... Пасля табудовы клубы мы прыязджалі туды і былі ў стане выканаць любое афармленне ў народным стылі. Прычым, рабілі гэта з вялікім натхненнем, кожны ўкладваў душу...

У нялёгка 90-я гады цяпер ужо мінулага стагоддзя іх творчы "саюз", па словах Юрыя Іванавіча, распусла. Грошай на афармленне тых жа клубуа гаспадаркі не выдзялялі або выдзялялі зусім мязжанча. Мастакі сталі незапатрабаванымі. Кожны пайшоў сваёй дарогай.

Што да Юрыя Іванавіча, то ён з глінай не разлучаўся ні на хвіліну. Наадварот, імкнуўся спазнаць усе таемніцы гэтага прыроднага матэрыялу і шліфаваў сваё майстэрства кераміцы. Стаў працаваць (працуе і дагэтуль) мастаком-афарміцелем аддзела культуры Бабруйскага раённага камітэта. Яго вытанчаныя вазы, іншыя вырабы з керамікі ўпрыгожваюць музеі, дамы культуры, офісы, залы для афіцыйных прыёмаў не толькі ў нашым раёне, але і далёка за яго межамі. Больш таго, у Юрыя Іванавіча з'явілася ўласная творчая майстэрня, якую ён абсававаў на летніку ў Асіповіцкім раёне. Там ён бавіць свой вольны час і па-сапраўднаму адпачывае — садзіцца за ганчарны круг і ўваабляе ў гліну свае мары, тое, што ідзе ад душы. Менавіта там, дзякуючы творчай натуре і ўмелым рукам, на свет з'яўляюцца адметныя і непатаўронныя па форме керамічныя вырабы. Тут, у творчай майстэрні, народнаму промыслу навучае і ўнукаў.

Між тым, унукі — не адзіныя, каму Юрый Іванавіч імкнецца перадаць сакрэты сваёй прафесіі. Настаўнікам і натхніцелем лічаць майстра многія паслядоўцы, у тым ліку і Аляксандр Арлоў, кіраўнік дзіцячага ўзроста гуртка "Глецьчы", які стварылі і дзейнічае пры школе мастацтваў пас. Глуша. А калі ёсць паслядоўцы, гэтак жа, як і сам майстар, улюбёныя ў сваю справу, значыць, ёсць спадзяванне, што нашыя нашадкі будуць мець уяўленне пра ганчарны круг, пра распуссюджаны народны промысел дзядоў не толькі з кніжка. Між тым, і сам Юрый Іванавіч не перастае вучыцца, удаканалываць сваё майстэрства — прымае ўдзел ва ўсемагчымых выставах:

— Удзел у такіх мерапрыемствах — гэта не толькі дэманстрацыя сваёй вырабаў, матэрыяльна зацікаўленасць, гэта яшчэ і добрая навука: некаму падказаў, у некага сам павучыцца, не абходзіцца без абмянявання меркаваннямі і напрацовакмі. Пры гэтым, у кожнага застаецца свой стыль, бо нельга аддаць або пераняць душу чалавека, душу аўтара, яго светапогляд, яго адчуванні прыгожага.

У сваім жыцці Юрый Іванавіч кіруецца філасофіяй, што аддаваць чалавек павінен болей, чым браць, і гэта, на яго думку, абсававана:

— Гэта жыццё праверана. У адваротным выпадку будзе рэгрэс. Калі аддасі болей, чым возьмеш, то той кучокак ажраў і дасць рух наперад у развіцці грамадства — а гэта ўжо прагрэс. Па-іншаму нельга. І гэта задана і абавязак кожнага, каму даравана з'явіцца на свет.

У тым, што народны ўмелец прырымліваецца сваёй жыццёвай філасофіяй, сумняваюцца не даводзіцца. Пра гэта гаворыць незлічона колькасць узнанагарод, якія Юрый Іванавіч атрымаў і працягвае атрымліваць. Сярод іх — Дыплом пераможцы рэспубліканскага конкурсу "Ганчарнае кола-96", Гран-пры на Славянскім базары ў Віцебску (1998 г.), Дыплом 9-га Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Сла-

вянскі базар" (2000 г.), Дыплом Мгаріўскага выканкама за перамогу ў абласным конкурсе на лепшы сувенір "Край мой родны — Мгаріўшчына" (2002), Дыплом конкурсу "Мастацтва гліны і агню" на 11-м Міжнародным фестывалі мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" (2002), Дыплом 1-й ступені 2-га Усебеларускага фестывалю народнага мастацтва "Беларусь — мая песня" (2005), Дыплом Міжнароднага фестывалю "Вянок дружбы" (2005), Дыплом 2-й нацыянальнай выставы народнага мастацтва "Жывыя крыніцы" (2006), прызёр 1-га Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу рамёстваў "Вясныя букет" і фестывалю-кірмашу рамёстваў, прысвечанага 940-годдзю г. Мінска "Палітра фарбаў і фантазія" (2007), Дыплом 2-га Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу рамёстваў "Вясныя букет", Дыплом Бабруйскага раённага камітэта "Лепшы па прафесіі" (2008), Дыплом прызёра Рэспубліканскага выставы-продажу рамёстваў "Горад майстраву", прысвечана 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Дыплом за захаванне і развіццё нацыянальных традыцый у дэкарыва-на-прыкладным мастацтве і за работу, прадстаўленую ў Маскве на выставе майстраву і ўмелцаў Мгаріўскай вобласці "Мгаріўскі гасцінец" (2009) і іншыя.

Аб вялікай пашане да майстра-творцы, яго самабытных вырабаў з боку кіраўніцтва краіны гаворыць і той факт, што Юрый Іванавіч удастоены спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" у намінацыі "Народная творчасць", і тое, што ў снежні 2007 года, як майстар народнай творчасці, Ю.І. Боўда, у складзе Беларускай дэлегацыі на чале з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнка, знаходзіўся з афіцыйным візітам у Рэспубліцы Венесуэла, дзе дэманстравалі свае непатаўронныя вырабы з керамікі.

Алена КАРПЕНКА.
Фота Дзмітрыя БЕГУНОВІЧА.